



FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"

(Secció d'Història i Art)

Any 6

Núm. 61

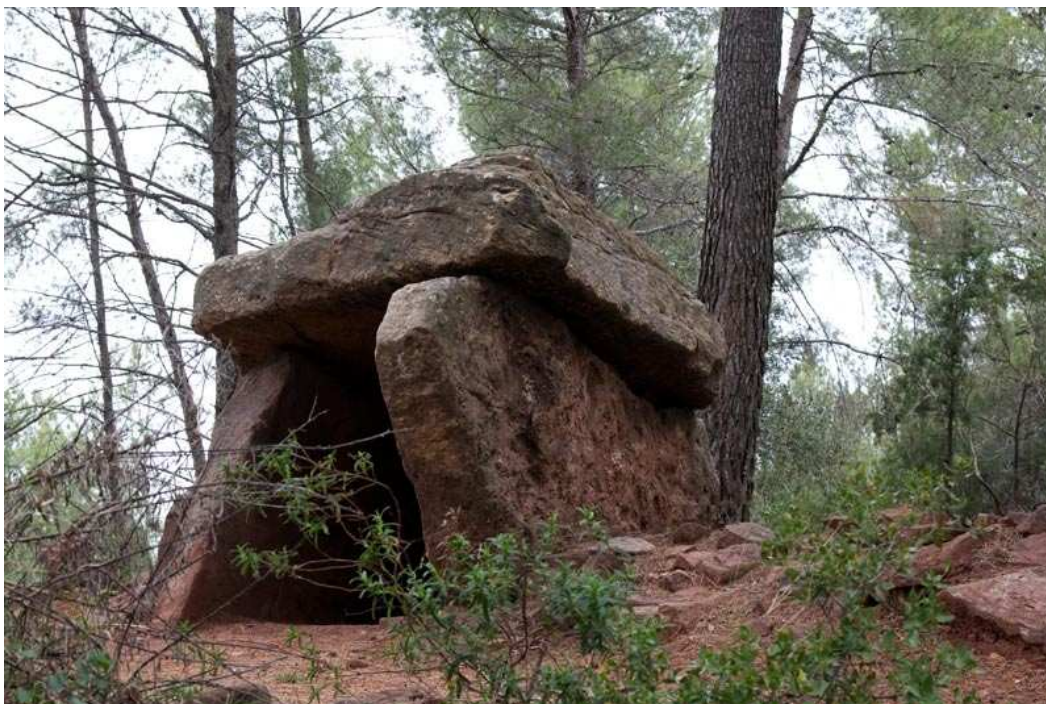
Desembre 2016

Activitats fets i notícies d'arqueologia i patrimoni

EXCURSIÓ A SENTMENAT (Vallès Oriental)

Pedra seca i dolmen de Serra Cavallera

Dimarts dia 20 de desembre 2016



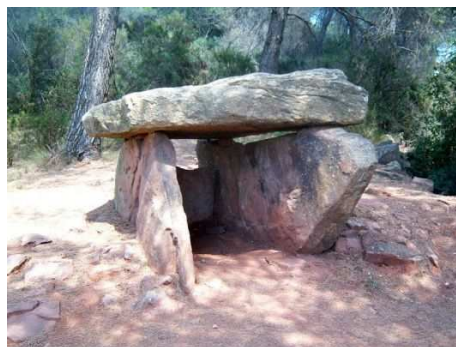
Excursió amb vehicles propis
Caminada: 2 hores

2

El dolmen de Serra Cavallera ha estat excavat diverses vegades sense cap resultat. De fet, a la primera excavació de la que se'n té constància, l'any 1977, caigueren un parell de lloses, però fou novament excavat i aquesta vegada reconstruït l'any 2007 pel col·lectiu GESEART.

Les dimensions de la cambra són de 1'70 m. de llargada, 0'95 d'amplada i conserva una alçada de 1'15 m.

A aquest majestuós megàlit se li atorga una antiguitat d'entre el 1500 i el 1200 a.C.

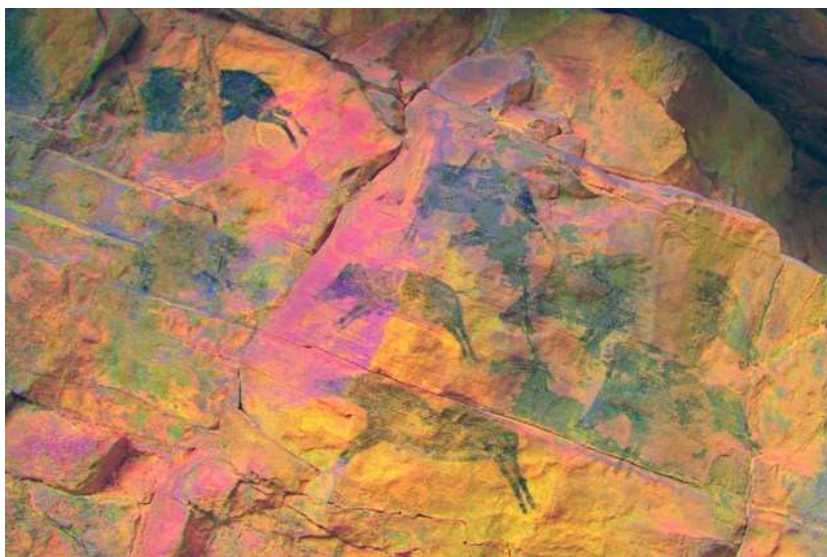


Troben pintures rupestres de fa 7.000 anys al País Valencià

Dos arqueòlegs han trobat al terme municipal de Vilafranca (Alt Maestrat), al País Valencià, un abric que conserva pintures rupestres de fa 7.000 anys. Les pintures representen una batuda de caça en què diversos arquers aguaiten una bandada completa de tretze porcs senglars, entre els quals es poden distingir tres cries. Es tracta d'una troballa de gran valor pels científics i els historiadors.

El fet que siguin porcs senglars i no cérvols fan d'aquesta descoberta un testimoni pictòric excepcional. Tot i que al País Valencià i a l'Aragó són freqüents les escenes de cacera de senglars, normalment es tracta d'un o dos caçadors i d'un o dos animals. La nova descoberta supera en nombre d'exemplars les pintures de la cova de Cavalls de Tírig (Alt Maestrat), principal mostra de l'art rupestre llewantí, on hi ha representats vuit cérvols adults i dues cries.

L'abric de Vilafranca constitueix una nova mostra de l'art rupestre llewantí, que està reconegut com a Patrimoni de la Humanitat per la Unesco des de 1998. Actualment, el País Valencià té registrades 643 localitzacions amb pintures rupestres. La Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana ha mostrat la seva col·laboració per preservar la nova troballa, de la qual no s'ha revelat la ubicació per motius de seguretat



TIRO: EL BRESSOL D'EIVISSA

Uns fenicis arribats de Tiro (a l'actual Líban) fundaren Eivissa (Ibosim) en el segle VIII aC., però abans d'arribar-hi s'estigueren un centenar d'anys per les costes andaluses.



Sa Caleta

Els fenicis ja coneixien les costes peninsulars de temps abans, doncs des del segle XI aC. mantenien contactes comercials amb les comunitats indígenes de la península. Malgrat tot en el segle IX aC. succeeix alguna cosa que impulsa un important nombre primer d'homes i després dones i nens, a deixar les seves cases per llançar-se a la mar.

Què va provocar aquesta massiva emigració ? L'arqueòleg eivissenc Josep M^a López Garí ho explica així: **“a Orient les coses estaven molt complicades; la situació política i el col·lapse dels mercats orientals obligaren a que Tiro es llancés a la recerca de nous mercats”**. Va ser així com centenars de persones, en diverses avingudes arribaren a diferents punts de la mediterrània, com Tunísia on hi fundaren Cart

ago, Cadis, Huelva o Màlaga, entre d'altres. I va ser des d'aquestes ciutats que un segle després els néts d'aquestes famílies viatjarien fins a Eivissa, per fundar-hi un altre enclavament, concretament a sa **Caleta**, que arribaria a convertir-se en “un nucli urbà compacte, ple de carrerons i cases de punta a punta i centenars d'habitants”. En els seus inicis, però, és probable que els fenicis només hi muntarien un mercat a l'aire lliure amb la intenció de comerciar amb els indígenes d'Eivissa.

Però va ser amb l'arribada dels cartaginesos (cosins germans dels fenicis), que Eivissa es convertiria en una potència comercial en aquesta part de la mediterrània on hi disposaria d'indústries, tallers i negocis que exportaven productes a tots els confins del Mediterrani, gràcies a un port que era un bullidor de vaixells, àmfores i comerciants. Entretant, Mallorca seguia essent un reducte primitiu amb els seus habitants ancorats en una cultura prehistòrica i força bel·ligerants.

Ara, un equip d'arqueòlegs de la **Universitat Pompeu Fabra** ha descobert les cases on vivien aquells habitants de la llunyana Tiro que un bon dia decidiren deixar-ho tot per embarcar-se en una incerta aventura que els portaria fins als confins del Mar Mediterrani.

Representacions de la deessa fenícia Tanit al Museu Arqueològic d'Eivissa



Els romans van arribar a 1000 m. d'altura a les muntanyes de Prades

Aquest ha estat el descobriment de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i la



Bales de fona

Universitat de Barcelona. Les dues entitats van dur a terme diverses exploracions arqueològiques al Camp de Tarragona i a les muntanyes de Prades al llarg del mes d'abril amb l'objectiu de comprovar la presència de restes d'interès arqueològic en determinats punts militarment estratègics. En aquesta línia, el treball ha estat un èxit, perquè han catalogat diversos jaciments, alguns de militars, des

de l'època romana fins a la Guerra Civil.

Entre aquestes troballes destaca un petit jaciment romà, que possiblement era un punt de guaita, situat a les muntanyes de Prades a 1000 m. d'altitud. Monedes de mitjans del S.I aC i IV dC. —que evidencien dues èpoques d'ocupacions— i bales de fona romanes als voltants de Tarragona, són algunes de les restes que l'equip ha pogut trobar d'aquestes dues èpoques.

PRÀCTIQUES RITUALS A LA DRAGA

La campanya d'excavacions d'enguany en el jaciment neolític de La Draga (Banyoles) ha permès treure a la llum un anell doble i un penjoll d'os amb triple perforació, que constitueixen dues joies úniques fins ara a l'Europa occidental. Les troballes han estat localitzades en el farcit d'una de les fosses excavades, juntament amb sis cranis tallats amb banyes i abundant material arqueològic, que suposa, segons els investigadors de la UAB i de la IFM-CSIC, que porten a terme els treballs, la evidència més important de pràctiques rituals identificada fins ara en el poblat.

La presència de cranis de bous especialment transformats per a ser exhibits és una pràctica coneguda des de l'inici del Neolític i molt estesa per tota la Mediterrània.

El bou s'ha considerat tradicionalment com un animal que representa diferents atributs com la fertilitat, la força o l'aigua, i sovint s'utilitza en rituals funeraris.



EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES D'ALÇADA

Arqueòlegs de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) han liderat un estudi que ha documentat i cartografiat 344 vestigis arqueològics en el Parc Nacional d'Aigües Tortes i llac de Sant Maurici, a més de 2.200 metres d'altitud, fet que converteix aquest entorn en una de les zones de muntanya europees amb més intensitat de registres documentats.

En una gran part són restes arquitectòniques a l'aire lliure –murs, cledes i possibles estructures d'habitatges--, la resta són abrics a les roques i un petit conjunt de cercles de pedres, encara sense excavar, que podrien representar monuments funeraris. Aquestes actuacions han revelat un territori fortament humanitzat i ocupat des de fa més de 10.000 anys.

Els científics afirmen que la majoria de registres estan localitzats per sobre de l'actual límit superior del bosc, dintre o ben a prop de les pastures. Això reafirma la vinculació humana del territori a les pràctiques ramaderes.

Un altre element de sorpresa ha estat la presència de fins a 69 jaciments, a vegades de grans dimensions i alguns amb ocupacions en èpoques diverses, ubicats en zones de tartera, un tipus de terreny poc amable per a l'assentament humà i que ara es presenta també com un espai d'interès arqueològic.

Destaca la presència elevada de jaciments de finals del Neolític, entre els anys 3400 i 2300 aC. mentre que en els 2000 anys posteriors –del 2300 al 300-- , durant tota l'Edat del Bronze i del Ferro, s'hi constata una reducció important.



Obagues de Ratera



Cledes del despoblat de Casesnoves



TRESOR ROMÀ AL MAR

Arqueòlegs del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC), amb el submarí Ictineu3, han localitzat a prop de les illes Formigues unes restes d'una embarcació romana imperial, segurament de la primera meitat del segle I dC, que transportava caldo de peix (**garum**) i és el millor conservat a Catalunya d'aquesta època.

Els arqueòlegs, gràcies al suport del submarí, han pogut treballar en immersions llargues a una profunditat superior als 40 metres, la qual cosa els ha permès valorar l'estat de conservació del vaixell, el seu interès científic i recollir dades necessàries per planificar una campanya d'excavació arqueològica. El director del CASC, Gustau Vivar, ha



explicat que tenien notícies d'aquestes restes gràcies a un bus de Vic i a un pescador de Palamós, però mai no s'havia excavat per la profunditat i ha avançat que començaran a treballar-hi la campanya que ve.

La 13ena campanya de recerques arqueològiques al jaciment dels Altimiris (St. Esteve de la Sarga, Pallars Jussà)

Durant aquest estiu s'ha dut a terme la 13ena campanya de recerques arqueològiques al jaciment dels Altimiris (St. Esteve de la Sarga, Pallars Jussà). Aquesta intervenció s'emmarca dins el projecte de recerca arqueològica *Comunitats de Muntanya entre l'Antiguitat Tardana i l'Alta Edat Mitjana. Pirineu i Prepirineu català (s.V-IX) (2014/1000607)* del Departament d'Història i Arqueologia de la Universitat de Barcelona, subvencionat pel Departament de Cultura.



Com cada any l'equip ha estat format per estudiants i graduats del Grau d'Arqueologia, així com per becaris predoctorals, professionals de l'arqueologia, doctors i professors, majoritàriament de la UB, constituïts en el grup de recerques arqueològiques ArqueoMontsec. Aquest any hem comptat amb la presència d'un equip de restauradores que s'han encarregat del manteniment i consolidació d'estructures.

Els Altimiris es troba situat a la cara nord de la serra del Montsec d'Ares, just sobre el congost de Montrebei a gairebé 900 m d'altitud. En base a l'anàlisi històrico-arqueològica de les dades i indicis obtinguts fins al moment, l'equip d'arqueòlegs que hi intervenen interpreten l'assentament com un monestir del període

visigot, l'origen del qual es remunta a finals del segle V, amb un període àlgid situat entre els segles VI-VII i un abandonament que se situa a les primeries del segle IX.

1

La segona campanya d'excavació a Bescaran descobreix un tipus de sepulcre fins ara només conegut a l'Empordà i al País Basc

El dolmen de la Llosa de Bescaran, al municipi alt urgellenc de les Valls de Valira, va sortir de sota terra l'estiu passat i va sorprendre per la monumentalitat de la seva estructura, que es calcula que té 4.600 anys d'antiguitat. La importància de la troballa ha comportat que enguany l'empresa pirinenca ReGiraRocs, altre cop amb el suport de l'Ajuntament de l'entitat municipal descentralitzada de Bescaran, hagi reprès



els treballs; i el monument funerari neolític ha tornat revelar els seus secrets. Ara ja es pot catalogar com el primer dolmen del Pirineu amb sepulcre de corredor. És un tipus de dolmen que fins ara només s'havia documentat a l'Empordà i al País Basc.

UNA SINGULAR TROBALLA PALEONTOLÒGICA

Un grup d'investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) o de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP), han descobert a Vallcebre (Berguedà) una impressió fòssil de la superfície de la pell d'un dinosaure del Cretaci Superior. Fins ara només s'havien trobat altres restes similars en dos llocs més de la península Ibèrica, a Astúries i a Portugal.

En el decurs d'una recerca geològica a Vallcebre, per estudiar l'origen d'unes roques del Cretaci Superior, s'ha produït una troballa extraordinària: l'empremta deixada per les escates de la pell d'un dinosaure en recolzar-se a terra. En aquell moment, l'indret devia ser la ribera fangosa d'un riu sobre la qual va quedar impresa la pell de l'animal. En poc temps, la marca es va cobrir de sorres que van solidificar per formar gres, la roca sedimentària que va preservar la forma de les empremtes. La sorra va actuar de motlle, per tant, el que es veu a la roca és el relleu de la pell original de l'animal.



La troballa té un caràcter excepcional, ja que el Cretaci Superior és l'època en què van viure els darrers dinosaures abans de l'extinció i hi ha poques zones al món amb roques d'aquesta època. D'altra banda, poder reconstruir com eren aquests dinosaures és molt important per entendre com i perquè van desaparèixer.

SOSES rehabilita el seu poblat iber com a oferta turística

L'Ajuntament de Soses, amb el suport de Departament de Cultura, ha posat en marxa les tasques de rehabilitació i adequació d'un dels indrets més peculiars i de més significació històrica del seu terme, el poblat iber de Gebut, en una intervenció que té l'objectiu final de reivindicar aquest jaciment i incorporar-lo en l'oferta turística del Baix



Segrià. A poc més de dos quilòmetres del poble, en direcció a Aitona, es calcula que el poblat data dels anys 650 i 50 aC i que presenta unes particularitats que el fan únic, com ara una sèrie d'habitatges de planta rectangular arrencats al llarg de dos carrers principals, enllosats amb pedres planes sense treballar, així com la superfície del jaciment, d'uns 6.000 metres quadrats.

També s'hi pot apreciar una cisterna central, i antigament hi havia una mena de claveguera per a la recollida d'aigües, avui molt degradada. La part nord-oest presenta una petita elevació amb habitatges rectangulars, que podria formar una mena d'acròpolis. A la part oest s'hi poden veure encara restes d'una fortificació feta amb pedres de grans dimensions.

JACIMENT DEL COLL DEL MORO EL CELLER DE VI MÉS ANTIC DE CATALUNYA

Durant la tercera campanya arqueològica realitzada al jaciment del Coll del Moro, a Gandesa, s'ha confirmat que el celler de vi trobat l'any passat és del segle III aC. A més, les investigacions apunten que el poblat formava part d'un barri artesanal important dedicat al sector primari.



Un equip d'arqueòlegs de tot l'Estat, dirigit per la Universitat de Barcelona (UB) i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), ha constatat que el trull —un safareig cavat a la pedra on es guardava el most— forma part d'un complex vinícola i industrial on també es confeccionava el tèxtil. S'ha iniciat un estudi químic dels sediments per trobar most o altres restes del procés d'elaboració del vi. Els arqueòlegs també han trobat el que podria ser la zona domèstica del poblat—on es trobaven els habitatges del barri—i peces de ceràmica, com elements de vaixel·la.

OBSERVATORI SOLAR

A la província alemanya de Saxonia-Anhalt, uns arqueòlegs alemanys van trobar fa ja uns anys els vestigis de l'observatori solar més antic d'Europa.

I si parlem d'antiguitat, volem dir que és més antic que Stonehenge ja que les ruïnes de Goseck, com se les anomena, compten amb 7000 anys d'antiguitat.

Es tracta de cercles concèntrics que en el seu moment deurién arribar als 20 metres d'alçada i tenir un diàmetre de 75 metres. Aquests cercles estan envoltats d'un fossat amb 3 ponts d'entrada i sortida.



L'observatori de Goseck va ser descobert des de l'aire el 1991, quan es van reconèixer les figures de cercles concèntrics al dessota d'un camp de blat.

Des del centre del cercle més interior de l'observatori es podia veure a través de la primera porta la sortida del sol i per la segona la seva posta quan arribava el solstici d'hivern.

La seva arribada era una data

per al cicle agrícola d'aquella societat.

L'observatori està obert al públic i es pot visitar de 10 a 18h. a l'estiu i d'11 a 16h. a l'hivern (entrada 2 €). Per arribar-hi cal viatjar fins al poble de Goseck, a 60 k. A l'oest de la ciutat de Leipzig.